

Bildande av naturreservatet Sillnäs i Sölvesborgs kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Sillnäs naturreservat**.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Sillnäs naturreservat
Kommun	Sölvesborg
Socken	Mjällby
Lägesbeskrivning	På Listerlandet, ca 5 km SSO om kyrkan i Sölvesborg fågelvägen, ca 1 mil landvägen.
Kartblad	Topografiska kartan: Karlshamn 3E SO Ekonomiska kartan: 3E 1f Torsö (034 15)
Naturgeografisk region	7, Skånes sediment- och horstområde
Kulturgeografisk region	Sydsvenska odlingsbygderna
Fastigheter	Istaby 13:5
Markägarkategori	Staten
Servitut	Väg i samfällad vägmark (fägatan), del i Listerlandets ålfisken
Samfälligheter	Samfällad vägmark (fägatan)
Nyttjanderätter	Jakt, bete, fyrplats
Andra gällande bestämmelser	---
Areal	Totalt 117 ha, varav 44 ha land och 73 ha vatten
Natura 2000-område	Sillnäs (SE0410156)
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara, vidareutveckla, vårda och bitvis återställa biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer, som ädellövskogar, sumplövskogar, öppna och trädklädda betesmarker samt slåtterkärr, på en karaktäristisk listerländsk udde med långvarig utmarkshävd. Områdets prioriterade naturmiljöer och Natura 2000-naturtyper ska bevaras i gynnsamt tillstånd. Udden ska hysa gynnsamma strukturer, funktioner och livsmiljöer för prioriterade och andra skyddsvärda arter knutna till såväl betes- och slåtterhävd som till naturskogsartade ädellövskogar, lövsumpskogar och småvatten. Områdets geologiska värden, i form av litorinastrandvallar och uddens formation som en läsidesmorän, ska bevaras. Syftet är också att naturreservatet, inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer, ska vara tillgängligt och besöksvärt för allmänheten samt inbjuda till rika natur- och kulturmiljöupplevelser.

Syftet ska uppnås genom att skogsmarkerna utvecklas fritt från gran och andra främmande trädslag, men i övrigt främst genom intern dynamik. Betesmarkerna hävdas genom naturvårdsinriktad betesdrift och slåtterkärrsområdet restaureras och slåtterhävdas. Vissa riktade åtgärder kan behövas i naturreservatets marker, till exempel röjningar kring värdefulla träd och buskar samt röjning av igenväxningsvegetation i öppna marker och vid kulturlämningar. Åtgärder vidtas även för att underlätta allmänhetens friluftsliv i området samt informera besökare om områdets naturvärden, geologi och kulturpräglade landskap. Åtgärder i området får inte missgynna de mycket höga naturvärden och prioriterade bevarandevärden som redan finns i naturreservatet.

Beskrivning av området

Sillnäs är en mjukt kuperad udde, som höjer sig knappt 10 meter över havet, på södra Listerlandet i västra Blekinge. Naturreservatet omfattar även angränsande kustvatten ner till som lägst ca 6 meter under havsytan. Udden är ett populärt strövområde för närboende. Det är också lätt att ta sig till med bil och en parkering finns i områdets norra del.

Sillnäs kritberggrund överlagras av 10-20 meter tjocka jordartslager, som utgör en del av en läsidesmorän till restbergen Hjärthalla och Mörby backe. Lokalt kan ytmoränen vara kalkrik, men är i allmänhet urlakad och kalkfri ner till omkring 1,5 meters djup. På Sillnäs finns strandvallar från det postglaciala Östersjöstadiet Litorinahavet. Ute i vattnet kan även finnas spår från Yoldiahavets lågvattenperiod, då bland annat tallskogar växte på dagens kustnära havsbottnar. Lämningar från detta har påträffats på flera håll längs Blekingekusten, men inte i vattnen kring Sillnäs än.

På Sillnäs finns mycket höga naturvärden knutna till såväl bokdominerade ädellövskogar som till beteshävdade marker med lång hävdkontinuitet. En fägata sträcker sig genom området från norr till söder. Öster om denna finns en större, sammanhängande bokskog av näringsrik typ (9130) med inslag av aldominerad lövsumpskog (9080) i terrängsvackor och ett mer hassellundsartat parti intill fägatan i väster. På karaktäristiskt Blekingevis sträcker sig ädellövskogen ner till strandlinjen, med inslag av smala havssträndängsstråk. En stor del av skogen (9,2 ha) är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. Skogsområdet är artrikt och hyser bland annat ett flertal rödlistade arter och signalarter för ädellövskogar med höga naturvärden och lång skoglig kontinuitet.

Sillnäs öppna och trädbärande hagmarker med lång hävdkontinuitet sträcker sig från de torra sandmarkerna (torr hed, 4030) i norr, via silikatgräsmarker (6270) och trädklädda

betesmarker (9070), ner till havsstrandängar (1630) längs kustlinjen i söder och väster. Längst ner i söder finns en ö, Sillnäsanabben, som även den beteshävdas. I Sillnäs skogskanter och brynmiljöer står blommande och bärande träd och buskar. I fältskiktet finns en lång rad hävdberoende och hävdgynnade arter, varav en del även är rödlistade. De öppna och delvis sandiga betesmarkerna hyser också ett flertal intressanta och skyddsvärda insektsarter, bland annat flera rödlistade dyngbaggar.

Intill fäkatan finns ett litet, numera ohävdad och igenväxande slåtterkärr, med kvarstående slåtterhävdsgynnad flora.

Naturreseptatets vattenområde är inte närmare undersökt och det saknas vid bildandet av naturreseptatet tillräckliga kunskaper om områdets marina natur- och kulturmiljövärden. Naturreseptatets avgränsning i vattnet ligger därför ungefär längs 6-meters djupkurvan. Udden är vågexponerad och bottenypen främst blockig hårbotten, med inslag av sand. Delar av området kan vara intressant som lek- och uppväxtområde för fisk.

Sillnäs är en värdefull lokal för såväl häckande som rastande fåglar och 210 fågelarter har hittills noterats på udden, varav några rödlistade. Sillnäs är Listerlandets sydvästligaste utpost och därmed en intressant sträckfågelokal för såväl sjö- som landfågelsträck under vår och höst. Naturreseptatets sumpstråk och småvatten är även viktiga biotoper för bland annat groddjur, till exempel strandpadda och långbensgroda. Hösten 2015 restaurerades ett paddvatten i söder och ett nytt grävdes på havsstrandängen i nordväst.

Sillnäs ligger i en rik kulturbygd som bebotts av människor under lång tid. Vid Vesan, ca 1 mil norr om Sillnäs, har spår efter Blekinges äldsta och en av Skandnaviens få kända renjägarpplatser från slutet av den senaste istiden (ca 9 600 f.Kr.) påträffats. På Sillnäs litorinastrandvallar finns ett större fornlämningsområde från övergången mellan jägar- och bondestenålder. Det hör samman med ett omfattande stenåldersboplatsskomplex vid Sandviken nordväst om Sillnäs, "Siretorps sandbackar", som är av nationellt intresse. I senare tiders bondesamhälle har Sillnäs fungerat som utmark till byn Istaby, med lång beteshävdskontinuitet samt inslag av lyckodlingar och slåtter, vilket såväl hävdpräglad vegetation som en stor mängd stenmurar vittnar om. Stridsvärn från 2:a världskrigets Per Albin-linje finns också på udden.

Skälen för beslutet

Naturreseptatet utgörs av en udde på Listerlandet och angränsande vattenområde i Hanöbukten. Udden har en variationsrik natur med mycket höga naturvärden. Kustbokskogar, sumpskogar, hassellund, småvatten, öppna och trädbärande hagmarker samt slåtterkärr är prioriterade naturmiljöer, liksom naturreseptatets samtliga Natura 2000-naturtyper på land - *näringsrik bokskog* (9130), *lövsumpskog* (9080), *trädklädd betesmark* (9070), *silikatgräsmark* (6270), *havsstrandäng* (1630), *torr hed* (4030) och *fuktäng* (6410). I skogarna och de trädklädda betesmarkerna finns gott om prioriterade strukturer och funktioner som grova ädellövträd, senvuxna ädellövträd, bukettformigt växande hassel, brynmiljöer med blommande och bärande träd och buskar, stående och liggande död ved, alsocklar samt död ved i våta/fuktiga miljöer. I betesmarkerna är betespåverkan av främst nötkreatur och hästar tydlig och i sandmarkerna finns det blottade sandytor med varmt mikroklimat. Naturliga vattenståndsfuktuationer karaktäriserar frisk till blöt mark i hela naturreseptatet. Stenmurar, särskilt fäkatan, är påtagliga inslag i naturreseptatet. Arterna strandpadda, långbensgroda, månhornsbagge, klubbveronika och kal knipprot är prioriterade, liksom livsmiljöerna för ett flertal andra rödlistade

och/eller typiska arter knutna till naturreservatets prioriterade naturtyper. Sillnäs litorinastrandvallar och udden som en del av läsidesmorän till restbergen Mörby backe och Hjärthalla är geovetenskapligt prioriterade bevarandevärden. Uddens naturvärden, naturskönhet, strövvänlighet och kulturpräglade landskap gör det även till ett mycket intressant besöksområde. Naturreservatet är dessutom ett viktigt uppföljningsområde för flora och fauna inom miljöövervakning och forskning.

Ett konkret hot mot naturvärden i naturreservatet, som kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel, är igenväxningen av slåtterkärret till följd av utebliven slåtterhävd under en följd av år. Detta ska åtgärdas genom att igenväxningsvegetation röjs bort och slåtterhävden återupptas. Ett annat hot är att en hassellund trängs bort av bok och andra trädslag. Detta kan åtgärdas genom att hålla inträngande träd- och buskvegetation borta. Potentiella hot, som inte är aktuella vid tidpunkten för bildandet av naturreservatet är till exempel: bortplockande av död ved i skogsmarker, bristande träd- och buskföryngring i träd- och buskmarker, felaktiga röjningar, utebliven hävd i betesmarker, bete med fel djurslag, för kraftigt eller för lågt betestryck, för stort eller för litet markslitage i betesmarker, tillskottsutfodring av betesdjur, avmaskning av betesdjuren med avmaskningsmedel som kan vara skadligt för områdets insektsfauna, inträngande gran eller främmande trädslag samt fordonskörning som skadar områdets markförhållanden.

Naturreservat ingår, tillsammans med Grammahagenområdet i nordväst, i Natura 2000-området Sillnäs (SE0410156). Sillnäs naturreservat ligger inom område för riksintresse för naturvård (Listerlandet-Hanö NK4) och friluftsliv (Listerlandet-Hanö FK2) samt ingår i Länsstyrelsens regionala skogstrategi som ”Trakt med särskilt värdefull lövskog” (Södra Listerlandet). Delar av Sillnäs östra skogsområde är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen.

Bildandet av naturreservatet Sillnäs bidrar till att uppfylla miljömålen Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Genom detta beslut ges goda förutsättningar att ta ett helhetsgrepp över området för att bevara, vidareutveckla, vårda och lyfta fram Sillnäs biologiska och geovetenskapliga bevarandevärdena samt dess värden för det rörliga friluftslivet.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver länsstyrelsen följande:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområde inom reservatet.

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. vidta åtgärder som förändrar områdets topografi, hydrologi eller ytförhållanden såsom att spränga, gräva, schakta, dränera, utfylla, tippa, muddra, valla in eller anordna upplag,
2. uppföra byggnad, mast, antenn, luft- eller markledning, eller annan anläggning,
3. plöja, harva eller bedriva åkerbruk,
4. skada stenmur eller andra kulturhistoriska lämningar,

5. röja, gallra, avverka, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
6. tillföra växtnäringssämne (handelsgödsel, stallgödsel, slam eller annat organiskt avfall), jordförbättringsmedel eller kalk,
7. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
8. använda parasitbekämpningsmedel till betesdjur, i form som är skadlig för insekter när den utsöndras med spillningen,

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

9. tillskottsfodra betesdjur eller stöutfodra vilda djur. Det är tillåtet att utan särskilt tillstånd ställa ut någon enstaka bal halm eller hö per betesfälla i samband med vårbetessläpp och höstinstallning, under förutsättning att den placeras på lämplig plats ut naturvårdessynpunkt,
10. hålla djur i betesfällorna under perioden 1 december – 31 mars,
11. plantera eller så träd, buskar eller andra växter,
12. lagra virke eller skogsbränsle under vedinsekternas huvudsakliga flygtid.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter som ingår i reservatet

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet. Angivna åtgärder avser hela reservatet där inget annat anges (för utpekade områden se bilaga 2).

1. Utmärkning av reservatet och att informationstavlor om reservatet och intressanta/värdefulla objekt sätts upp och underhålls,
2. istandsättning och underhåll av stigar/vandringsleder/vägar, stängselgenomgångar/-övergångar, rastplatser och andra liknande anläggningar eller anordningar för friluftslivet. Enstaka stenar i stenmurar kan flyttas åt sidan om det behövs för att genomföra åtgärderna,
3. underhåll av parkeringsplats inom skötselområde 5,
4. röjningar och riktade avverkningar i gräsmarks-, busk- eller lövträdsvegetation, i syfte att bevara, vårda och utveckla prioriterade naturmiljöer/naturtyper, den biologiska mångfalden, kulturhistoriskt präglad vegetation och miljöer/lämningar samt fornlämningar, eller för att avvärja skador på anläggningar/anordningar eller motverka olägenhet för intilliggande fastigheter,
5. stängsling och stängselunderhåll,
6. årligt slåtterbruk i skötselområde 3,
7. årlig naturvårdsinriktad betesdrift i skötselområde 2 och 4 samt eventuellt extensivt naturvårdsinriktad betesdrift i skötselområde 1 och 3,
8. naturvårdsinriktad störning och omrörning av sandmarker vid behov inom skötselområde 4 och 5,
9. rensning av tång- och algansamlingar på stränder och i gräsmarker vid behov inom skötselområde 4,
10. restaurering av befintliga eller grävning av nya grod-/paddvatten vid behov,
11. undersökningar av djur- och växtliv samt av mark- och vattenförhållanden,
12. uppföljning av områdets skötsel och miljöövervakning.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. skada mark, förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
2. skada stenmurar eller andra kulturhistoriska lämningar,
3. prospektera efter mineral,
4. otillbörligt störa djurlivet,
5. skada växande eller döda träd och buskar, eller vegetation i övrigt, bortföra eller elda död ved,
6. inplantera för området främmande växt- eller djurart, liksom för trakten främmande raser/typer,
7. medföra okopplad hund annat än vid jakt,
8. rida eller cykla annat än på befintliga vägar inom reservatet. Ridning är också tillåten på gräsmarkerna i naturreservatets öppna betesmarker (skötselområde 4, bilaga 2) under förutsättning att det inte verkar störande på naturen, för betesdjur eller för övrigt friluftsliv,
9. parkera annat än på för ändamålet upplåten parkeringsplats,
10. tälta eller ställa upp husvagn eller husbil mer än ett dygn,
11. ankra eller lägga upp båt eller annan vattenfarkost annat än vid tillfällig vistelse (högst ett dygn) i området,
12. göra upp eld annat än på särskilt iordningställd eldstad,
13. fanga eller insamla växter, svampar eller djur på sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs,

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

14. bedriva vetenskaplig forskning som omfattar provtagning, markering, fällfångst, installation av utrustning eller någon form av åverkan på växt- eller djurliv,
15. nyttja området för tävling, lägerverksamhet eller övning,
16. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, snitsel, inskrift eller därmed jämförlig anordning, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftsverksamhet.

Föreskrifter under A och C skall inte utgöra hinder för

- utövande av nyttjanderätter och servitut eller underhåll och reparationer av befintliga anläggningar enligt gällande servitut och nyttjanderätter.
- förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut (se punkt B ovan).
- innehavare av särskild rätt till fastigheter eller innehavare av annan rätt att utnyttja sina rättigheter.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för reservatet är bl.a:

- 7 kap 28 a-b §§ miljöbalken med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.
- strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap 15 § miljöbalken.

- föreskrifterna i kulturmiljölagen (1988:950). Kulturminneslagen bytte namn till Kulturmiljölagen i januari 2014. Vissa oregistrerade fornlämningar är i och med lagändringen nu fornlämningar. Exempelvis räknas stensträngar från innan år 1850 nu som fornlämningar.
- terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen skötselplanen för naturreservatet.

Ärendets beredning

Länsstyrelsen Blekinge började titta närmare på Sillnäs naturvärden och möjligheterna att bilda naturreservat under 1990-talet. Skogsstyrelsen avgränsade en nyckelbiotop i den östra bokskogen år 1993 och på uppdrag av Länsstyrelsen gjordes en vedinsektsinventering år 1997. När delar av Sillnäs blev till salu år 1999 köpte staten (Naturvårdsverket) marken. Resterande del av Sillnäs köptes in år 2002.

Ett förslag till beslut om bildande av naturreservat samt skötselplan togs fram under år 1999. Det dåvarande naturreservatsförslaget innefattade även delar av de privatägda fastigheterna Siretorp 6:2¹ och Siretorp 6:2² i Grammahagen, gränsande till Sillnäs i nordväst. Av olika orsaker slutfördes dock inte reservatsbildningen vid detta tillfälle. År 2000 utsågs det tänkta naturreservatet, inklusive Grammahagenområdet, till Natura 2000-område (Sillnäs, SE0410156). År 2013 återupptogs arbetet med att bilda Sillnäs naturreservat och förhandlingar om intrångsersättning alternativt köp inleddes med berörda privata fastighetsägare. Dessa förhandlingar strandade i början av år 2014, då parterna inte kunde finna en lösning att enas om. Länsstyrelsen arbetade sedan vidare med reservatsbildning på den statligt ägda marken. Våren 2015 skickade Länsstyrelsen ett förslag till Naturvårdsverket på en mindre utvidgning av Natura 2000-gränsen i vattnet kring Sillnäs, för att överensstämja med naturreservatets vattengräns. Förslaget ligger nu hos regeringen för beslut.

Förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Sillnäs var ute på remiss under perioden juni till oktober 2015. Utöver utskick till nio sakägare och tjugo andra intressenter kungjordes remissen även i Post- och inrikes tidningar samt lokaltidningar, eftersom fågatan i området är en outredd samfällighet. Yttranden inkom från Skogsstyrelsen, Forsvarsmakten, Sjöfartsverket, Sölvesborgs kommun, Sveriges Geologiska Undersökning och Naturskyddsföreningen i Sölvesborg. Ingen instans hade något att erinra mot reservatsbildningen. Sjöfartsverket framhöll vikten av att sjöfarten inte påverkas negativt av naturreservatets föreskrifter och att underhåll, felavhjälpning och vidmakthållande av fyren på Sillnäsudden inte försvåras, vilket har tagits hänsyn till i naturreservatets föreskrifter. Skogsstyrelsen, Sölvesborgs kommun och Naturskyddsföreningen i Sölvesborg har framfört vissa påpekanden och kommentarer rörande faktainnehåll, skötsel och generella formuleringar i texterna, vilka i merparten av fallen har beaktats.

Beslutets giltighet

Detta beslut gäller den dag det vunnit laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § MB träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i länets författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, inom tre veckor från den dag kungörelse om beslutet varit införd i ortstidning.

Deltagande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Berit Andnor Bylund.

I beslutet deltog även länsassessor Anita Möller, antikvarie Magnus Peterson, områdes-skyddssamordnare Åke Widgren samt naturvårdshandläggare Elisabet Wallsten, den sistnämnda som föredragande.

Berit Andnor Bylund

Elisabet Wallsten

Kungöres i länets författningssamling och ortstidning.

Bilagor:

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Karta med B-föreskriftsområden
3. Skötselplan med tillhörande bilagor
4. Hur man överklagar

